

Almara Nəbiyeva
Bakı Dövlət Universiteti
(Azərbaycan)
nebiyeva_almara@mail.ru

AŞIQ ŞƏMŞİRİN LİRİKASI

Açar sözlər: Qarabağ aşiq mühiti, saz-söz, Aşiq Şəmşir, həyat, yaradıcılıq, ustad, məhəbbət, təbiət, Cavanşir mahalı, sənətkar.

XX əsr Azərbaycan aşiq yaradıcılığının nümayəndələrindən biri də Qarabağ aşiq mühitinin ustad sənətkarı Aşiq Şəmşirdir. Aşiq Şəmşirin yaradıcılığını Qarabağ aşiq mühitindən kənarında təsəvvür etmək mümkün deyil. Çünki ərazi etibarilə yaxın olan Qarabağ və Göyçədə tarix boyu saz-söz sənəti eyni ənənələr üzərində formalaşmış və inkişaf etmişdir. Aşiq Şəmşir Göyçə, Qarabağ aşiq mühitinin poetik ənənələri əsasında sənətkara çevrilmiş, bu mühitin koloriti onun sazında və sözündə yaradıcılığı boyu yaşamışdır.

Çoxəsrlik tarixə malik Azərbaycan aşıqlarının coğrafi hüdudları genişdir. Bu ulu sənətin inkişafında Anadolu, Təbriz, Şirvan, Göyçə, Qarabağ, Gəncəbasar, Borçalı, Naxçıvan aşıqlarının böyük rolu olmuşdur. Qüdrətli saz-söz sənətkarları yetirən Azərbaycan aşıqlarının nailiyyətləri bu sənətin inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır.

Aşiq Şəmşir hələ sağlığında aşiq sənətinin zirvəsini fəth etmiş, xalq arasında “Dədə Şəmşir” kimi məşhurlaşmışdır. O, yaradıcılığı ilə Azərbaycan aşiq şeirini məzmun və sənətkarlıq baxımından zənginləşdirmişdir. Klassik aşiq poeziyası ilə müasir aşiq poeziyası arasında ayrılmaz körpü salan Aşiq Şəmşirin bədii irsi zəngin forma gözəlliyinə malikdir. O, müxtəlif mövzularda yaratdığı qoşma, gəraylı, tənris, müxəmməs, bayatı, ustadnamə, divanı, deyişmə ilə yanaşı üç dastan müəllifidir.

Aşiq Şəmşir təkcə yaradıcılığı etibarilə deyil, eyni zamanda şəxsiyyəti baxımından da aşiq sənətinin klassik ənənələrinin daşıyıcısı olmuşdur. Onun “Mən” qoşması avtobioqrafik səciyyəyə daşır. Bu şeirdə sənətkarın ömür yolu ilə bağlı bioqrafik məlumat öz əksini tapmışdır.

Xislətdə sadəyəm, eşqimdə Qafam,
Mən mürvət kamıyam, əhli-insafam,
Cövhəri tanıyan qoca sərrafam,
Seçilmiş cövhərin zərgəriyəm mən.
Sevgi-məhəbbətin pərvanasıyəm,
Bir alagözlünün divanəsiyəm.
Şəmşirəm, Qurbanın nişanəsiyəm,
Böyük aşıqların dəftəriyəm mən (4, 93)

Bu qoşmada Aşiq Şəmşir doğma elini-obasını dönə-dönə gəzdiyini, xalq tərəfindən sevildiyini tərənnüm edir. Ustadları Aşiq Ələsgər və Ağdabanlı Qurbanı xatırlayır və Qurban

AŞIQ ŞƏMŞİRİN LİRİKASI

ocağının davamçısı olduğunu söyləyir. Sonuncu misrada “Böyük aşıqların dəftəriyəm” deməklə klassik aşıqların yaradıcılığını dərinlən bildiyini və aşiq şeirimizin yaddaş xəzinəsi olduğunu göstərmişdir.

Aşiq Şəmşirin müasirlərindən Usta Abdulla, Mikayıl Azafı, Aşiq Talib, Həsən Xəyalı, Miskin Vəli, şairlərdən S.Vurğun, Məmməd Aslan, Zəlimxan Yaqub, Bəhmən Vətənoğlu ilə də deyişmələri məlumdur. Bu deyilənlər onun bədahətən söz demək qabiliyyətindən, ustad aşiq kimi yaradıcılıq qüdrətindən xəbər verir.

Sənətkarın yaradıcılığı Sovet dövrünə təsadüf etsə də, o dövrün gerçəklikləri, sosializm-realizmi onun yaradıcılığından yan keçmişdir. O, klassiklərin dərin məzmunlu ənənəsindən bəhrələnmiş, yaradıcılığında bu zəngin ənənəni inkişaf etdirmişdir.

Aşiq Şəmşir bayatı, qoşma, gəraylı, tənris, divanı, ustadnamə və digər janrlarda əsrarəngiz poetik nümunələr yaratmışdır.

Dədə Şəmşirin məhəbbət lirikası mövzu və məzmun baxımından rəngarəngdir. Ustadın yaradıcılığında tərənnüm olunan məhəbbət anlayışı geniş mənaya malik bəşəri bir anlayışdır. Belə ki, təbliğ olunan məhəbbət təkcə sevgilini yox, insanlığı, doğma yurdu və ana təbiəti özündə ehtiva edir.

Sənətkarın məhəbbət lirikasına XIX əsrin klassik şairlərindən olan Seyid Əbülqasim Nəbatinin poeziyası təsirsiz qalmamışdır. Nəbatə aşiq şeiri tərzində qoşma, gəraylı və tənris janrlarında gözəl nümunələr yaratmışdır. Nəbatinin yaradıcılığına yaxından bələd olan Aşiq Şəmşir onun aşiqanə şeirlərindən biri olan “Gəlsin-gəlməsin” rədifli qoşmasına nəzirə yazmışdır.

Nəbatidə:

Səba, məndən söylə ol gülüzara
Bülbül gülüstanə gəlsin, gəlməsin?
Bu hicran düşkünü, illər xəstəsi
Qapına dərmanə gəlsin, gəlməsin? (14, 11)

Aşiq Şəmşirdə:

Atəşində yanan səməndər mənəm,
Pərvanəsi nara gəlsin, gəlməsin?
Leyli sorağında diyarbadiyar
Məcnun bu dağlara gəlsin, gəlməsin? (4, 78)

Həm rədif, həm də qafiyə baxımından tam eyniyyət təşkil edən bu qoşmada Şəmşir sələfi kimi məşuqəsinin eşqi yolunda vüsəl həsrəti ilə çırpınan fədakar aşiqin obrazını təsvir etmişdir. Hər iki sənətkarın şeirində şəkil etibarilə oxşarlıq olsa da, məzmunca fərqlilik var. Məlum olduğu kimi, hər iki sənətkarın qoşması ritorik suallar üzərində qurulmuşdur. Nəbatə özünü “hicran düşkünü”, “illər xəstəsi” adlandırdığı halda, Şəmşir isə cəsarətlə özünü yarınlın yolunda yanan “səməndər”ə bənzətmişdir. Onun “Leyli”, “Məcnun” “səməndər”, “pərvanə” kimi poetik obrazlarından istifadə etməsi aşiqin klassik ədəbiyyatı da eyni dərəcədə bilməsinə əyani sübutdur.

Aşiq Şəmşirin poeziyasında tərənnüm etdiyi gözəllik müxtəlif mənə çalarlıdır. Bir çox hallarda gözəl konkret adı ilə tərənnüm olunur. “Gülbəniz”, “Zinyət”, “Əskinaz”, “Reyhan”, “Pəri”, “Tutu”, “Kəklik” qoşmalarını nümunə kimi göstərmək olar:

Müjdə olsun sizin elə, mahala,
O yerdə çatıbsan sən bu cəlala.
Qaşların qələmdi, yanağın lala,
Gözlərin yaramıb piyala, Zinyət (7, 114)

Ustad aşığın vəsf etdiyi gözəl real həyatda rast gəldiyi Laçın gözəlidir. Sənətkarın vəsf etdiyi bu gözəl klassik aşiq poeziyasının bütün gözəllik ölçülərini özündə daşıyan bir obrazdır. Şeirdə Yusif, loğman, bülbül kimi ənənəvi obrazlardan istifadə olunmuşdur (7, 114).

Sənətkarın gözəlləmələrində XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan üçün xarakterik olan etnoqrafiya da özünü göstərir. Aşiq Şəmşirin yaradıcılığında ənənəvi gözəl vəsf olunmuşdur. Şəmşirin bu ruhda qoşmaları nisbətən azdır və onların da bəzisi gözəlləmə ilə ustadnamə sərhədlərində gəzir (6, 67).

Belə ki, bu dövrdə Azərbaycan qadınlarının istifadə etdikləri bəzək əşyaları, geyimləri və s. şeirlərində ustalıqla təsvir edilmişdir.

Bir təhrin tərlandı, bir təhrin laçın,
Telinə yaraşır zərdən araçqın.
Dağların kəkliyi ağca göyərçin,
Bənzəyir oxşarın marala, Zinyət (2, 62)

Aşiq Şəmşirin məhəbbət lirikasının əsasını saf və səmimi duyğular təşkil edir. Onun şeirlərində tərənnüm olunan məhəbbət insanı daxilən, mənən saflaşdıran məhəbbətdir. Yaradıcılığında təsvir olunan gözəlin mənəviyyəti yüksək qiymətləndirilmiş, sənətkar vəsf etdiyi gözəli hüsn-camalda bənzərsiz saydığı kimi, ağılda da başqalarından üstün görmək istəyirdi.

Aşiq Şəmşirin məhəbbət lirikasında yeni deyim tərziləri ilə fərqlənən şeirləri çoxdur. Təcnis janrında yaratdığı poetik örnəklərdə insan qəlbini incə duyğularını tərənnüm etmişdir:

Eşqin yolu mənə çətin olsa da,
Sən ilə gedirəm beyara mən də.
Bir gözəlin vurğunuyam dünyada,
Əzəldən aşiqəm bu yara mən də (1, 21)

Göründüyü kimi, lirik qəhrəman sevgilisinin uğrunda dünyanın bütün əzablarına dözməyə hazırdır. Eşqin əzabları nə qədər ağır olsa da, aşiq üçün xoşdur.

Aşiq Şəmşirin məhəbbət lirikasına aid nümunələrdə səmimi məhəbbət dünyanı saflaşdıran ilahi qüvvə kimi tərənnüm olunmuşdur. O, məhəbbət lirikasında klassik aşiq yaradıcılığından gələn forma və məzmun ənənəsinə sadıq qalmaqla ənənəni dövrünün qabaqcıl sənət hadisəsinə çevirməyi bacarmışdır. Bu da Şəmşirin məhəbbət lirikasının XX əsr aşiq poeziyasının poetik tərəvətini heç vaxt itirməyən hadisəsi olduğunu sübut edir.

Bir sənətkar kimi Aşiq Şəmşir dövrünün gerçəkliklərinə, xalqın həyatında baş vermiş hadisələrə biganə qalmamış, ictimai gerçəklikləri yaradıcılığında əks etdirmişdir. Onun poeziyasında ictimai-siyasi motivlər, sosial problemlər məzmun özünəməxsusluğuna malikdir. Zəmanəsində baş verən haqsızlıqlar, hakim təbəqədən olan qüvvələrin qayda-qanunlarından narazılıq və s. bu kimi motivlər aşığın yaradıcılığının ilk mərhələsində aparıcı idi. "Özümə",

“Var”, “Ağdabana”, “Zülmkar”, “İnsanların”, “Tapmadım” və s. qoşma və divaniləri bu baxımdan dəyərlidir. “O, köhnə əyyamin, ağalar, bəylər və mülkədarlar dünyasının ağrılarını, zəhmətkeş kəndlilərin ağır güzəranını öz gözü ilə görmüş, elin, obanın, bu dözülməz dərini şair şeirlərində ifadə etməyə çalışmışdır” (12,7). “Özümə” rədifli şeiri bu baxımdan səciyyəvidir:

Zülmətlə bağ saldım, bağça düzəltdim,
Qismət olmur nədən barım özümə?
Yolları piyada gedib gəlməkdən,
Düşmən olub ayaqlarım özümə.

Bəy deyir: “Yaradan” mənəm insanı,
İşləsin qapımda “çixınca canı”.
Bəs mənim torpağım, əkinim hanı?
Niyə çatmır ixtiyarım özümə? (1, 23)
Bu göstərilən iki bənddə nə qədər dərin məna və məzmun ifadə olunmuşdur.

XX əsrin əvvəlləri tarixin çox ziddiyyətli dövrlərindən biridir. Bu dövr Azərbaycanda baş verən milli-azadlıq hərəkatı, 1905-1906 və 1918-ci illərdə ermənilərin Azərbaycan türklərinə qarşı apardığı soyqırım və s. hadisələrlə səciyyəvidir. Bu dövrdə çarizmin milli müstəmləkəçilik siyasətinə qarşı mübarizə, kəndli hərəkatı da geniş vüsət almışdır. Mirzə İbrahimov “Aşiq poeziyasında realizm” əsərində göstərir ki, bu dövrdə aşiq poeziyasında sinfi mübarizə motivləri güclənir, qoşma və gəraylılarda açıq-aşkar əzilən kəndlilər və yoxsulların mənafeyi müdafiə olunurdu. Aşiq Şəmşir real həyatı müşahidələrinə əsaslanaraq yaşadığı dövrün tələblərinə cavab verən kamil sənət nümunələri yaratmış, bu nümunələr də sənətkarın ictimai lirikasını təşkil etmişdir. Aşiq zəmanəsindən şikayətlənir, xalqı soyub talayanları tənqid edir, kütləyə qeyri-insani münasibət bəslənməsini, “birinin yoxsul, birinin kalan dolanmasını” (6, 70) ictimai eybəcərlik kimi qiymətləndirmişdir:

Hamını bir kimsə yaradıb yoxdan,
İndi əl-ayağı yolan dolanır.
Xilqəti bir şeydən xəlvə olan insan,
Biri yoxsul, biri kalan dolanır (1, 23)

Bu şeir parçasında sosial-motiv ümumbəşəri – ilahi dəyərlər fonunda dəyərləndirilmişdir. Sənətkar “əl-ayaq yolanların”, “xalğı talan edənlərin” cəmiyyətdə yaratdığı sosial eybəcərlikləri ilahi dəyərlər baxımından qiymətləndirmiş, anti-ideal kimi ifşa etmişdir. Tanrı heç kimi digərindən üstün yaratmamış, heç kimə qolunun zoruna, cibinin puluna arxalanıb başqalarına zülm etmək hüququ verməmişdir. “Hamını bir kimsə yaradıb yoxdan”. “Xilqəti bir şeydən xəlvə olan insan” həmxilqətinə zülm etməməlidir. Beləliklə, sənətkarın sosial ideyalarının əsasında Uca Tanrı və onun ədaləti dayanır.

Sənətkarın elə şeirləri var ki, onun dərin məzmununu ifadə etmək üçün təbiətə üz tutaraq obrazlı şəkildə müqayisələr aparmışdır. O, təbiət hadisələrini cəmiyyət hadisələri ilə əlaqəli şəkildə götürmüş, bu yolla da baş verən hadisələrə münasibətini bildirmişdir. Yaradıcılığının ilk dövründə yazdığı “Çiçəklər”, “Buludlar”, “Bülbül” kimi şeirlərində sosial motivlər təcəssüm olunmuşdur. “Çiçəklər” qoşmasına nəzər salaq:

Namərdə dost demə, zimistana yaz,
 Üç ay qalib novbahara çiçəklər.
 Dərdim artır sizi solmuş görəndə,
 Qövr edir sinəmdə yara, çiçəklər (1, 23)

Aşiq Şəmşir burada şeirin ictimai məzmununu ifadə etmək üçün təbiət hadisəsini canlandırmışdır. Çiçəklərə üz tutan aşiq onların açıb-solma dinamikasının, cəmiyyətdəki ictimai bərabərsizliyin onun sinəsinə vurduğu ağır yaraları əks etdirmişdir.

Necə ki, Aşiq Şəmşirin məhəbbət lirikasında S.Ə.Nəbatinin poeziyasının təsiri açıq duyulurdusa, ictimai lirikasında M.P.Vaqifin poeziyasının təsiri açıq-aşkar duyulur. Sənətkar M.P.Vaqifin “Hayıf ki, yoxdur” qoşmasının təsiri ilə nikbin əhval-ruhiyyəli “Gördüm” qoşmasını yazmışdır:

Bizim bu elləri Kür qırağında,
 Vaqif elə görüb, mən belə gördüm.
 O zaman daxmada, indi otaqda,
 Vaqif elə görüb, mən belə gördüm (1, 31)

Vaqif qoşmasında təəssüf hissi ilə cəmiyyətdəki sosial bəlaları ustalıqla göstərmişdir. Şəmşir də öz qoşmasında müqayisə yolu ilə dövrləri qarşılaşdırmış, “Vaqif elə görüb, mən belə gördüm” deyərək zamanın get-gedə dəyişdiyini, sələfinin dövrünə nisbətdə daha da irəli getdiyini əks etdirmişdir.

Aşiq Şəmşir Aşiq Ələsgərin “Döndü, nə döndü” rədifli qoşmasına nəzirə yazmışdır. Aşiq Ələsgər ömrünün ahıl çağında bu məşhur qoşmasını qələmə almışdır. Əgər Ələsgər eyni rədifli qoşmasında zəmanədən, bəxtindən, fələyin gərdisindən şikayətlənsə, Şəmşir isə ictimai bərabərsizliyin insanlar arasında doğurduğu mənəvi eybəcərlikdən şikayətlənir.

Aşiq Şəmşirin ictimai məzmunlu şeirlərinin bir neçəsi ümummilli liderimiz Heydər Əliyevə həsr olunmuşdur. Bu şeirlər “Zərli tac kamallı başa yaraşır” adlı kitabında toplanaraq nəşr olunmuşdur. H.Əliyevin keçmiş SSRİ dövründə apardığı uğurlu siyasət, keçmiş İttifaq rəhbərləri arasında xüsusi çəkisinə görə seçilməsini Şəmşir belə canlandırır:

Şəmşir arif olsun, əhli-dil olsun,
 Oxusun gül olsun, qoy bülbül olsun.
 Hər an qabaqcıldı, qabaqcıl olsun,
 Yaşasın rəhbəri Azərbaycanın.
 Möhürlə yazılıb xalqın qəlbinə,
 Silinməz tarixdən adı Heydərini,
 Qəhrəman ellərdən alıb dərslərini,
 Belə böyük var ustadı Heydərini (3, 23)

Ustad aşığın ümummilli liderimizə həsr etdiyi silsilə şeirlər işərisində “Yaraşır” şeiri Aşiq Şəmşirin ölümündən bir ay əvvəl yazılmışdır. Dörd bənddən ibarət olan bu şeirdə H.Əliyev vətənin gözəllikləri ilə birlikdə vəşf olunmuşdur, bu gözəlliklərin yaranmasında ümummilli liderin adı xüsusi olaraq vurğulanmışdır:

İlanlı səhralar verir ağ üzüm,
Mədənlər axıdır ləl düzüm-düzüm.
Qarabağ xörəyim, Naxçıvan duzum,
Nemət olub başdan-başa yaraşır (3, 23)

Bütün bunlar Aşıq Şəmşirin dövrünün hadisələrinə münasibət bildirməyi bacaran bir el ağsaqqalı olduğunu göstərir.

Şəmşir yaradıcılığının birinci dövründə qələmə aldığı şeirləri aşıq poeziyasında ictimai lirikanın dəyərli nümunələri kimi qiymətlidir.

Aşıq yaradıcılığını zənginləşdirən mövzulardan biri də təbiətdir. Aşıq lirikasında təbiət gözəllikləri ayrıca tərənnüm edilməmiş, insanın əhval-ruhiyyəsi ilə bağlı tərənnüm olunmuşdur. Aşıq Şəmşirin lirikasında da təbiət gözəlliklərinin tərənnümü əsas yer tutur. Təbiət gözəllikləri, doğma torpağa məhəbbət Şəmşir poeziyasında əsas poetik motivlərdən birini təşkil edir. Şəmşir yaradıcılığının bu cəhətləri şübhəsiz ki, doğulub boya-başa çatdığı Qarabağın əsrarəngiz gözəllikləri ilə sıx bağlıdır. O, qoşma və gəraylılarında Vətənimiz Azərbaycanın başı qarlı dağlarını, güllü-çiçəkli yaylaqlarını, yaşıl ormanlarını, ceyranlı-cüyürlü çöllərini vəsf etmişdir.

M.H.Təhmasib Şəmşiri təbiət şairi kimi dəyərləndirərək yazmışdır: “Təbiət təsviri cəhətdən onun dağlara həsr etdiyi gözəlləmələr çox səciyyəvidir. Bizim aşıq şairlərimizin heç biri Şəmşir qədər dağlara şeir həsr etməmişdir”.(13.s.177) Aşığın dağlara olan sevgisi o qədər güclüdür ki, hətta öldükdən sonra bu dağlardan ayrılmaq belə istəmir. Arzu edir ki, ruhu bədəninədən ayrılısa da, dağlardan ayrılmasın.

Dağların eşqində olmuşam hələk,
Geyinir əyninə yamyaşıl köynək.
Köçəndə kaş mənə deyəydi fələk:
Götür, özün ilə apar dağları (1, 20)

Məlum olduğu kimi, ustad aşıq Ağdabanın “Yeddi qardaş” adlanan dağında dəfn olunmuşdur. Qəbri nurla dolsun ustadımızın.

Aşığın “Nərgiz”, “Bənövşə” və digər qoşmalarında yüksək sənətkarlıq özünü göstərir. Şəmşirin “Bənövşə” rədifli bir neçə qoşması var. Qurbanidən sonra bir çox sənətkarlar kimi Şəmşir də bu mövzuya müraciət etmiş, bənövşəyə xitabən belə yazmışdır:

Nolar yuxarı tut, barı, boynunu,
Üşütməz dağların qarı boynumu.
Sən əyəndə yelə sarı boynunu,
Mən çəkirim ahu-nalə, bənövşə (1, 24)

Aşıq Şəmşirin təbiət lirikasına nikbin ruh, şuxluq, oynaqlıq hakimdir. Ustad sənətkar dəyərli poeziya nümunələrində Vətənimizi böyük məhəbbətlə vəsf etmişdir.

Aşıq Şəmşir özündən sonra zəngin poetik irs qoymuşdur. Onun ustad aşıq kimi yaradıcılığı mövzu və məzmun baxımından çox rəngarəngdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Aşiq Şəmşir. Qoşmalar. Bakı, Azərnəşr, 1971.
2. Aşiq Şəmşir. Şeirlər. Bakı, Yazıçı, 1980.
3. Aşiq Şəmşir. Seçilmiş əsərləri. Bakı, Avrasiya press, 2006.
4. Aşiq Şəmşir. Şeirlər / Tərtib edəni Sarıvəlli O. Bakı, Azərb. SSR EA nəşriy., 1959.
5. İsayeva S. Aşiq Şəmşirin poetikası. Bakı, Elm və təhsil, 2012.
6. İbrahimov M. Aşiq poeziyasında realizm. Bakı, Azərb. SSR EA nəşriy., 1966.
7. Əfəndiyev P. Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı. Bakı, Maarif, 1992.
8. Namazov Q. Aşığın sazı və sözü. Bakı, Yazıçı, 1980.
9. Namazov Q. Azərbaycan aşiq sənəti. Bakı, Yazıçı, 1984.
10. Nəbiyev A. Azərbaycan xalq ədəbiyyatı. 2 cildə, II c., Bakı, Elm, 2006.
11. Sarıvəlli O. Aşiq ürəkli şair, şair ürəkli Aşiq Şəmşir. Bakı, Elm, 1973.
12. Sarıvəlli O. Qüdrətli şair, ustad sənətkar. Bakı, Gənclik, 1971.
13. Seyid Əbülqasim Nəbati. Seçilmiş əsərləri / Tərtib edəni: Qasımzadə F. Bakı, Azərnəşr, 1958.
14. Təhmasib M.H. Özü də Şəmşir, sözü də Şəmşir // "Azərbaycan" jurnalı, 1973, № 8.

REFERENCES

1. Ashug Shamshir. Baku, Azerneshr Publ., 1971 (on Azerbaijani)
2. Ashug Shamshir. Verses. Baku, Yazichy Publ., 1980.
3. Ashug Shamshir. Selected works. Baku, Avrasiya Press Publ., 2006.
4. Ashug Shamshir. Verses / Compiler: Sarivelli O. Baku, Azerb. SSR EA Publ., 1959.
5. Isayeva S. Ashug Shamshir's poetics. Baku, Elm ve tehsil Publ., 2012.
6. Ibrahimov M. Realism in Ahug poetry. Baku, Azerb. SSR EA Publ., 1966.
7. Efendiyev P. Azerbaijani oral folk literature. Baku, Maarif Publ., 1992.
8. Namazov G. Ashigin sazi ve sozu. Baku, Yazichy Publ., 1980.
9. Namazov G. Azerbaijani ahug creativity. Baku, Yazichy, 1984.
10. Nabyev A. Azerbaijani folk literature. In 2 vol., vol. II, Baku, Elm Publ., 2006.
11. Sarivelli O. Ashig urekli shair, shair urekli Ashig Shamshir. Baku, Elm Publ., 1973.
12. Sarivelli O. Gudratli shair, ustad sanatkar. Baku, Genjlik, 1971.
13. Seyid Abulgasim Nabati. Selected works / The composer: Gasimzadeh F. Baku, Azerneshr Publ., 1958.
14. Tahmasib M.H. Ozu da Shamshir, sozu da Shamshir. "Azerbaijan" journal, 1973, no. 8

Алмара Набиева
Бакинский Государственный Университет
(Азербайджан)
nebiyeva_almara@mail.ru

О ТВОРЧЕСТВЕ АШУГА ШАМШИРА (НА МАТЕРИАЛЕ ГЕРАЙЛЫ АШУГА ШАМШИРА)

РЕЗЮМЕ

В статье исследуется творчество одного из представителей Карабахской ашугской среды XX в. Ашуга Шамшира. Ашуг Шамшир (Гурбан Годжа Годжаев) родился в 1893 году в селе Демирчидам Джаванширского уезда. Он получил от отца, Гурбана, начальное образование и уроки ашугского мастерства.

В творчестве ашуга особое место занимают любовная, социальная темы, а также тема природы. Наряду с поэтической традицией прослеживаются своеобразные, оригинальные черты, присущие любовной лирике ашуга. Также анализируются особенности форм и содержания, художественная значимость стихов Ашуга Шамшира.

Еще в юные годы Ашуг Шамшир, проявив интерес к сазу и поэзии таких мастеров слова, как Гурбани, Ашуг Валех, Ашуг Али, Ашуг Алескер, Ашуг Гурбан, развивал свои мастерские способности и стал известен в народной среде под именем «Деде Шамшир». Своим творчеством он, как по содержанию, так и по мастерству, обогатил азербайджанскую ашугскую поэзию. Художественное наследие Ашуга Шамшира, являющееся мостом между классической ашугской и современной поэзией, обладает богатством красоты форм. Он, наряду с созданными им в различной тематике стихами в жанре гошма, герайлы, теджнис, мухаммас, баяты, устаднаме, дивани, дейишме, является также автором трех дастанов (эпосов).

В исследовании рассматриваются и приводятся образцы любовной, пейзажной, социально-политической лирики, занимающие особое место в творчестве ашуга.

Ключевые слова: Карабахская ашугская среда, Ашуг Шамшир, жизнь, творчество, мастерство, тема любви, тема природы, Джаванширский уезд, мастер

Nabiyeva Almara
Baku State University
(Azerbaijan)
nebiyeva_almara@mail.ru

ABOUT OF ASHUG SHAMSHIR'S CREATIVITY (ON A MATERIAL OF ASHUG SHAMSHIR'S GERAILY)

SUMMARY

In the article is investigated Ashug Shamshir's creativity as of one of 20th century Karabakh ashug environments representatives. Ashug Shamshir (full name is Gurban Hoja Hojayev) was

born in 1893 in village Demirchidam of Javanshir district. It has received from the father, Gurban, an elementary education and lessons of ashug's skill.

The special place with love, social themes, and a nature theme has occupied in ashug's creativity. There are investigated these themes and examples are resulted. Along with poetic tradition, the original lines inherent in the ashug's love lyrics. In addition, are analyzed features of forms, the maintenance, and the art importance of its verses.

In young years Ashug Shamshir, having shown interest to cazy and poetry of such masters of a word as Gurbani, Ashug Valeh, Ashug Aly, Ashug Alesker, Ashug Gurban, began to develop the masterful abilities and was known in the people environment under a name "Dede Shamshir". The creativity it both under the maintenance, and on skill has enriched Azerbaijan ashug poetry. The Ashug Shamshir's art heritage, which is the bridge between classical ashug and modern poetry, possesses riches of beauty of forms. Along with created by it in various themes in goshma geraily, tejniş, mukhammas, baiaty, ustadname, divani, deyishme genres, he is also the author of three dastans (eposes).

In the research are considered and resulted samples of the love, landscape, sociopolitical lyrics, taking a special place in ashugs's creativity.

Keywords: Karabakh ashug environment, Ashuq Shamshir, a life, creativity, skill, a love theme, a nature theme, Javanshir district, the master